

## ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΥΠΟΥ

### Ανασκαφές του Πανεπιστημίου Κύπρου στη θέση Κούκλια-Παλαίπαφος, 2015

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων, Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων ανακοινώνει τη λήξη της δέκατης ετήσιας έρευνας πεδίου του Πανεπιστημίου Κύπρου (Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας) στην Παλαίπαφο (Κούκλια) που διευθύνει η Καθ. Μαρία Ιακώβου. Η ανασκαφή 2015 διήρκεσε έξι εβδομάδες και επικεντρώθηκε στη διερεύνηση μνημειακού συμπλέγματος το οποίο εκτείνεται κατά μήκος της βόρειας πλευράς τειχισμένης ακρόπολης στο οροπέδιο Χατζηαπτούλλας. Το οροπέδιο βρίσκεται σε μικρή απόσταση ανατολικά του ιερού της Παφίας Αφροδίτης και ήταν το ανακτορικό κέντρο της βασιλικής δυναστείας που διοικούσε την πόλη-κράτος της αρχαίας Πάφου κατά τον 5ο και 4ο αι. π.Χ.

Με τη φετινή έρευνα αποσαφηνίστηκε η κύρια χρήση του συμπλέγματος: η ανέγερσή του αποτελεί εφαρμογή συγκεκριμένου αρχιτεκτονικού σχεδιασμού που αποσκοπούσε στη δημιουργία αποθηκευτικών χώρων και βιοτεχνικών-βιομηχανικών εγκαταστάσεων. Το Δυτικό σύμπλεγμα, όπως ονομάστηκε, επειδή στα ανατολικά του εντοπίζεται και δεύτερο μνημειακό συγκρότημα με διαφορετικό προσανατολισμό, αποτελείται από ένα μακρύ τείχος (πάχους 3 μέτρων) που διατρέχει το οροπέδιο σε μήκος 65 μέτρων. Σε απόσταση 15 μ. βόρεια του τείχους αναπτύσσεται προτείχισμα που λειτουργεί και ως τοίχος αντιστήριξης στην άκρια της απότομης πλαγιάς. Μια σειρά από παράλληλες αντηρίδες συνδέουν το τείχος με το προτείχισμα μετατρέποντας την μεταξύ τους απόσταση σε ωφέλιμο χώρο που υποδιαιρείται σε πολλά δωμάτια και διαδρόμους.

Τόσο το τείχος όσο και οι δευτερεύοντες τοίχοι διατηρούνται σε εντυπωσιακό ύψος, που κυμαίνεται από ένα ως ενάμιση μέτρο [Εικ.1]. Τα δάπεδα των δωματίων είναι «σφραγισμένα» με το υλικό από το οποίο ήταν κατασκευασμένες οι επίπεδες στέγες που φέρουν στο δώμα ένα καλοδιατηρημένο λευκό επίχρισμα. Αποτυπώματα καλαμιών που είχαν χρησιμοποιηθεί για το «πέτσωμα» της οροφής διακρίνονται στην εσωτερική όψη των κονιαμάτων, ενώ υπόλευκα επίχρισματα διατηρούνται στους τοίχους του συμπλέγματος. Η κατάρρευση των δωματίων έγινε σε χρόνο μεταγενέστερο της εγκατάλειψης του συμπλέγματος από τις πολιτειακές αρχές, γεγονός που πρέπει να χρονολογείται στο τέλος του 4ου αι. π.Χ. όταν τα κυπριακά βασίλεια καταλύθηκαν από τον Πτολεμαίο Α΄.



Εικ. 1.

Στα δάπεδα παραμένουν εγκατεστημένα μεγάλα πιθάρια, ενώ από τις επιχώσεις συγκεντρώνεται τεράστιος αριθμός θραυσμάτων αποθηκευτικών αγγείων, κατά κύριο λόγο αμφορέων, που τουλάχιστο σε μια περίπτωση ήταν τοποθετημένοι σε κτιστό βάθρο και φαίνεται να περιείχαν λάδι. Στο ανατολικό τμήμα του συμπλέγματος υπάρχει εγκατάσταση ελαιοτριβείου. Μέχρι στιγμής αποκαλύφθηκαν δυο μυλόπετρες και συγκεντρώθηκε για μελέτη μεγάλος αριθμός από κουκούτσια ελιάς. Δεύτερη εγκατάσταση, η ανασκαφή της οποίας επίσης δεν έχει ολοκληρωθεί (ως εκ τούτου η χρήση της δεν έχει ακόμη ερμηνευθεί), αποτελείται από λίθινο λαξευτό λουτήρα τοποθετημένο σε στενό διάζωμα ανάμεσα σε λίθινους αγωγούς [Εικ.2]. Σε άλλο σημείο, η αυξημένη συγκέντρωση σκωρίας ίσως να οφείλεται στη δραστηριότητα μεταλλουργών.



Εικ. 2.

Η ανέγερση του Δυτικού συγκροτήματος ανάγεται στα ύστερα χρόνια της Κυπρο-Αρχαϊκής περιόδου, δηλαδή στα τέλη του 6ου αι. π.Χ. Όμως, η χρήση των αποθηκευτικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεών του πρέπει να συνεχίστηκε και μετά την κατάλυση της Παφιακής δυναστείας, ίσως μέχρι και το τέλος του 2ου αι. π.Χ., εξ όσων υποδηλώνει η συγκέντρωση σημαντικού αριθμού εισηγμένων αμφορέων της Ελληνιστικής περιόδου (από την Κνίδο, τη Ρόδο, την Κω και τη Χίο). Στις λαβές δυο εξ αυτών αναγνωρίστηκαν σφραγίδες κατασκευαστών του 2ου αι. π.Χ.

Οι αρχαιότεροι ντόπιοι αμφορείς του συγκροτήματος ανάγονται στον 6ο αι. π.Χ., ενώ κατά την Κυπρο-Κλασική περίοδο του 5ου και 4ου αι. π.Χ. είχαν εισαχθεί στη βασιλική ακρόπολη προϊόντα μέσα σε αμφορείς από το Αιγαίο (τη Χίο, τη Θάσο ή τη Μένδη), τις Συρο-Παλαιστινιακές ακτές και (ίσως) την Αίγυπτο. Η ταυτοποίηση όλων των αμφορέων έγινε από την Κυπρία καθηγήτρια του Πανεπιστημίου της Rennes στη Γαλλία, Αντιγόνη Μαραγκού η οποία από φέτος συμμετέχει στο ερευνητικό πρόγραμμα Παλαιπάφου της Καθ. Μαρίας Ιακώβου.

Ο εντοπισμός και η ανάδειξη άγνωστων ως σήμερα μνημείων της Αρχαίας Πάφου είναι αποτέλεσμα της εφαρμογής σύγχρονων μεθόδων ανάλυσης τοπίου και στοχεύει στον προσδιορισμό του αστικού ιστού της αρχαίας πολιτείας. Η ερευνητική ομάδα της Μαρίας Ιακώβου αποτελείται κατά κύριο λόγο από νέους Κύπριους μεταδιδακτορικούς ερευνητές του πανεπιστημίου Κύπρου και του ΤΕΠΑΚ, οι οποίοι καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα από τις εξειδικευμένες έρευνες και αναλύσεις που απαιτεί η αρχαιολογία τοπίου, ενώ παράλληλα στη διάρκεια των ανασκαφών γίνεται εκπαίδευση των προπτυχιακών φοιτητών στις μεθόδους ανασκαφής και καταγραφής δεδομένων [Εικ.3.].



Εικ. 3.

Μεταξύ 2009 και 2015 ερευνήθηκαν στο οροπέδιο του Χατζηραπτουλλά 800 τετραγωνικά μέτρα. Σχεδόν όλα περιέχουν μνημειακά αρχιτεκτονικά κατάλοιπα που η ανασκαφή τους απαιτεί από τους εθελοντές-φοιτητές να εργάζονται σε τομές που συχνά ξεπερνούν το ένα μέτρο. Για την πλήρη αποκάλυψη του Δυτικού και, στη συνέχεια, του Ανατολικού συμπλέγματος θα χρειαστούν πολλές ακόμη ετήσιες αποστολές [Εικ.4.].



Εικ. 4.